

tweeërlei uitwerkingen van de medicijnen, het **tegelijk** ook niet **twee-**zins kan opvatten ; namelijk :

a. Dat door het rijzen van de gezondheid en door de genezing zou kunnen verstaan worden, het doen opkomen van het kwaad der zonden, onder hun oog en op hun hart, tot vernedering en **vatbaarma-**king voor de genezing, door de werking des Geestes, langs de wet.

b. En dat dan eindelijk door het genezen: en Ik zal henlieden genezen, zou kunnen verstaan worden, het werk des Geestes langs het Evangelie, namelijk het vinden van den weg der verzoening in den Messias; en dus 'de genezing van de oorzakelijke en ook van de **ge-**volgelijke ziekten, namelijk de genezing van hun hart en de verlossing van de plagen.

b. Slaan wij nog maar met een woord de zaken gade, die in deze figuurlijke spreekwijzen liggen opgesloten : Ziet, Ik zal hun de gezondheid en de genezing doen rijzen, en zal henlieden genezen; daarin ligt opgesloten :

1. Dat Israëls herstelling, **tegelijk** ook van alle volkeren over den ganschen aardbodem, ten eenenmaal buiten bereik is van alle middelen of tweede oorzaken, al is en blijft het eene eeuwige waarheid, dat Israël en wij, naar Gods Woord, daaraan verbonden zijn en blijven. O ! al de middelen en tweede oorzaken zijn in Gods hand; middelen recht te gebruiken, en tegelijk van de middelen recht af te zien op den Heere, dat is eene heilige kunst, die God moet **leeren**. O! des Heeren wegen zijn toch wonderlijk; hier doet God eene belofte: Ik zal het doen, en daarna wordt het hoe langer hoe donkerder, ja donkerder dan het ooit geweest was.

a. Behalve den jammerlijken staat, waarin gansch Israël door zijne zonden en zwaardrukkende oordeelen Gods gezonken was, van den tijd der afscheuring van de tien stammen van het huis van David; **ja**, dat zelfs de tien stammen door Salmanasser naar Assyrië al weg waren, en niet meer overig was van dit groote volk van Juda en Benjamin, niet eenige overgeblevenen van de tien stammen, die onder Juda verberging hadden gezocht.

b. Staat de profeet bij deze als stil, volgens Jer. 4 : 19-21. Die man Gods hoort en ziet, met de oogen en ooren van binnen, verschrikkelijke dingen, en hij sprak (en dat is zwaar voor een ziener) tot een blind en doof volk: O mijn ingewand, mijn ingewand! ik heb barenswee ; o wanden mijns harten! Mijn hart 'maakt **getier** in mij, ik kan niet zwijgen; want gij, mijne ziel! hoort het geluid der bazuin [en] het krijgsgeschrei. Breuk op breuk wordt er uitgeroepen; o ! hoe lang (roept die man Gods) zal ik de banier zien en het geluid der bazuin **hooren**? Wel, wat zag en hoorde die man toch bij dien meest **dooden** hoop? O! dat werd kort daarna vervuld, volgens Jer. 8 : 16, Van Dan af werd het **gesnuif** der paarden en het brieschen der sterken gehoord, zoodat het gansche land beefde; daar waren de Chaldeën, en dus raakte Juda met de overgeblevenen Israëls ook weg naar Babel; en deze groote belofte lag daar, en dit was Gods weg.

c. Eindelijk zag de profeet nog meer, het zou eerst nog al donkerder worden. Hij kon wel gelooven, dat God hen op zijn tijd weder zou brengen, maar nu voorzag hij al, hoe zij het dan maken zouden (als zij weder in hun land zouden gekomen zijn) tegen den Heere en tegen de boden Gods, die hen zouden komen waarschuwen, ja tegen den Zoon des koninkrijks zelfs, dien zij zouden dooden; en hoe hunne gevangenis door de Romeinen, en hunne verdrijving en verstrooiing naar alle landen wat anders zou te zeggen zijn, hoe God hen verlaten en zijn koninkrijk van hen wegnemen zou, gelijk zij thans al omtrent achtien eeuwen, inwendig onder verstoktheid en verharding, en uitwendig als ballingen op aarde, omgezworven hebben; dat zijn donkere wegen Gods, die de vervulling der beloften wel eens voorafgaan, zoodat uit de donkerste duisterheid wel eens het helderste licht opgaat. In zulke wegen verheerlijkt God Zichzelven.

2. Licht ook in deze woorden opgesloten, de volkomenheid en zekerheid van de verlossing Israëls uit alle en uit allerlei oorzakelijke en gevolgelijke ellenden. God zal ze genezen, zij zullen, volgens Hos. 3: 5, wederkeeren tot den Heere hunnen God, en David hunnen koning, en zij zullen vrezende komen tot den Heere en zijne goedheid in het laatste der dagen; en hoe donker het er uitziet! O! dat zal zoo zijn, als men Gods Woord en belofte maar voor zich heeft; die waarheid is eeuwig, het ontbreekt den Heere toch aan geene macht, wijsheid of goedheid. Wat moest een Christen zich niet zoeken te gewinnen, om in het donker te hopen, en dat dan het geloof mocht wassen! Faulus zegt maar eenvoudig, (oogende op Israël, in het laatste der dagen) Rom. 11: 23, God (zegt hij) is machtig, hen weder in te enten; wel zoo moesten wij, als wij wat van den Heere hadden, en als het donker was, ook zeggen.

3. Eindelijk, licht ook in deze woorden opgesloten de eenige weg, langs welken hier Israël, en langs welken ook alle menschen, in hun gemeenen of bijzonderen stand, alleen redding, of genezing, of verlossing te wachten hebben; namelijk, de gezondheid en de genezing zal moeten rijzen; dit is te zeggen :

a. De zonden zullen moeten oprijzen : namelijk, die zullen bij elk moeten boven komen, en zwaar worden; o ! dan zullen de plagen eerst licht worden, en dan zal de ziel eerst aan het vragen raken naar den balsem Gileads, en naar haar Heelmeester, volgens Jer. 8 : 22. Men moet zin krijgen in de ontdekkingen van Gods Geest aan zichzelf, en aan de schuilhoeken van zijn hart; men moet aan het verzwaren raken voor God van zijne zonden, en aan het billijken en rechtvaardigen van den Heere, en aan het alle genade onwaardig verklaren van zichzelf. Dit wordt, Luk. 6: 48, onder een ander zinnebeeld genoemd graven en verdiepen; zoodat men naar beneden in den vuilen modder wil, totdat de vaste grond, de fundamentgrond zich ontdekt; o ! de medicijn des geloofs moet het hart volkomen maken omtrent den Heere, en omtrent de zonde, en moet het kwaad op doen komen, doen rijzen, en uitwerpen. Wanneer een volk of mensch

hiervoor bang is, kan hetzelfde nooit recht genezen worden, of zoo het al eenige ingebeeelde of uitwendige genezing en redding geniet, het is eene genezing op het lichtste, eene verrotte genezing, een valsche vrede; ja het is niet anders, dan volgens Rom. 2 : 5, toorn vergaderen, als een schat in den dag des toorns, en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods.

b. Eindelijk en ten laatste, zal het goede en gezonde van binnen door de genade (in het hart gelegd) opklimmen moeten. Zulk een zal het kwade overwinnen tnoeten door het goede, volgens Rom. 12 : 21, namelijk, den trek- en de heelpleisters des geloofs. Ja al de medicijnen, die de Heelmeester Israëls aan de ziel of aan een volk ten koste legt, de oordeelen en de zegeningen Gods, al de wegen, die zijne Majesteit met de ziel houdt, al de genademiddelen zullen daartoe hunne rechte werkingen moeten doen; ja, het gebed in het geloof zal van binnen moeten oprijzen. Toen Daniël dat vond, Dan. 9 : 4, 5, naderde de genezing en herstelling met groote schreden; ja, het geloof zal van binnen, in plaats van het ongeloof geroepen moeten worden, en dan is zijn aard, tegen de onwaarschijnlijkheden naar buiten aan te wassen, zal ooit voor een volk in het gemeen, of voor een mensch in het bijzonder, in of uitwendige rechte genezing en herstelling te wachten zijn. Die maar geloof heeft, kan overal door en uit, en dit is uit des Heeren Jezus hand te zoeken en te vinden, ziet, Ik (zegt God) zal hun de gezondheid en de genezing doen rijzen, en zal henlieden genezen.

TOEPASSING.

Vrienden! de vervulling dezer belofte is dat ééne ding, dat wij noodig hebben, en voor onszelven, en voor ons land! Waren wij maar voorwerpen ! O! al zag het er zoo donker uit, en scheen de genezing zoo onwaarschijnlijk, als het wilde; op des Heeren tijd zou echter dezelfde rijzen.

A. Laat' ons met een woord eens zien, waar het ons in het gemeen aan scheelt.

a. Vrienden, wij zitten in diepe ellenden; en om iets te noemen, dat dezelve veroorzaakt: o ! het scheelt ons:

1. Aan blindheid en verblinding, aan verharding en ongevoeligheid des harten; o ! hierdoor ziet het er hopeloos uit.

2. Aan dien doodeliiken val in hoogmoed; o! uit God in ons zelve; en waarin dus Ons wezenlijkste Onheil gelegen is, daarop hebben wij van natuur den hoogsten moed.

3. Aan onze ongesteldheid en onoprechtheid omtrent onze zonden, en dus aan onze liefde ten kwade. O! zonden zullen wij allen behouden tot onze laatste ademhaling, en de groote hoop zal er de donkere eeuwigheid mede instappen, en dus de zonden eeuwig behouden. Maar zonden, waaromtrent Gods kinderen oprecht gesteld zijn, (in

het haten en opbrengen voor den troon aan Jezus' voeten, om er van te scheiden) die zullen niemand uit den hemel, noch ook den hemel hier uit **zijn** hart houden. Vrienden! onoprechtheid omtrent de zonde doet het den mensch; dit laat, den onverzoedenden mensch onverzoed met God niet alleen, maar Salomo zegt, Spr. 26 : 26, dat er zullen zijn, die door bedrog hunnen haat bedekken, en dat derzulken boosheid in de gemeente zal geopenbaard worden. Eene soort van deze onoprechtheid, of eene verstriktheid van den wil in deze of gene kwaden, laat **menigen** vrome donker en verward.

4. Eindelijk ook, onze afkeeringen, vijandschappen, en vooroordeelen; haat, opstand, en vooroordeel tegen het werk Gods, en tegen de vromen verderft en doodt er menigeen, en doet hem eeuwig zinken; ja, eene overgeblevene kracht hiervan vinden Gods kinderen bij ongestalten niet zelden; als daar is, afkeerigheid van die heiligheid, die den huize Gods sierlijk is, en ook van sommige van die middelen, die tot hunne genezing zouden kunnen dienen. Hierom belooft de Heere, Jer. 3 : 22, dat Hij hen van hunne afkeeringen zal genezen; dit alles zijn zaken, die den staat of gestalte van elk onzer betreffen.

b. Deze genoemde dingen zullen, (behalve vele andere) bij elk onzer moeten oprijzen, en bovenkomen, ja, uitgeworpen worden, zullen de heelpleisters van vrucht **zijn** en **wij** de genezing op goede gronden te wachten hebben. Elk zal over die dingen gevoelig voor God, en aan het treuren moeten raken. De Heere zegt, Jes. 57 : 18, Ik zie hunne wegen, en Ik zal hen genezen, en Ik zal hen geleiden, en hun vertroosting wedergeven, **namelijk** aan hunne treurigen. Iemand moge eenige ondersteuning tusschen beide **krijgen**, Gods lankmoedigheid moge een mensch of volk voor **eenentijd** verschoonen, en **zijn** toorn uitstellen, maar rechte genezing door ware vergeving, en daaropvolgende vertroosting, krijgt niemand voor hij een treurige wordt. Ach, dat ons kwaad eens oprijzen, bovenkom&, en uitgeworpen mocht worden! O! hadden wij wat van dat rechte treuren! wat zou het menigeen te stade komen! mochten wij op Jezus zien als **wij** konden! het is toch alleen in **zijn**e hand.

B. Die gestaltelijk onder u genezing noodig heeft.

a. Weet toch dat er geen kwaad is, hetwelk de Heere Jezus niet genezen kan of wil, hoe verouderd, ingeworteld en **doodelijk**, ja, al schein het ons toe dat het te ver gekomen was; dit doet er niet toe, als **wij** maar willen, en het ons maar **ernst** is. Jezus helpt die allen, en die dikwijls veel vromen opgeven. **Hij** zegt, Ezech. 16 : 5, Als geen oog meer **medelijden** met u had, zag Ik u. En de grond hiervan is toch, dat **Hij** zelf, volgens Jes. 53 : 3, die man van smarte is geweest, die volgens Ps. 69 : 3, in de allerdiepste wateren, en in grondeloozen modder zelf **gezonken** is geweest, en daaruit van zelf is opgekomen. O! mensch kondt **gij** op Hem zien! het zien zou u genezen, evenals de gebetenen op de verhoogde slang.

b. Weest toch meest gezet op uitzuivering van dat, hetwelk uwe genezing voornamelijk hindert en belet. O! hier heeft elk licht **noo-**

dig, om te zien wat hem deert, en oprechtheid daaromtrent in de opbreëging ter verzoening en dooding : een iegelijk klage, volgens Klaagl. 3:39, vanwege zijne zonden.

c. Bepaalt den grooten God toch niet, en weest niet onvergenoegd over Gods weg, des Heeren tijd en wijze is de beste; en onvergenoegdheid in het hart belet en hindert bij menigeen de genezing, gelijk het in het natuurlijke ook zoo is.

d. Eindelijk, houdt toch uwe handen van uwe eigene kwalen. O! wat wilt gij toch uitrichten! behalve dat het geen zieken past, laat Jezus u genezen. In het natuurlijke geeft men zich met doodelijke kwalen aan een verstandigen geneesmeester over; en arm mensch, zult gij met uwe arme, blinde en verrotte wijsheid in het geestelijke, het zooveel beter maken?

C. Nog een woord ter onderscheiding, wie eigenlijk gezond zijn, en zich in nederigheid daaronder mogen rekenen! welke Paulus anders volmaakt noemt, 1 Cor. 2:6, onder welke hij wijsheid sprak; en die Jakobus noemt, Jak. 3:6, een volmaakt man.

a. Menschen, dien dit wat vreemds is wegens uwe blindheid : ik moet u vooraf zeggen:

1. Dat dezulken, (naar Gods Woord) bij zichzelf den allerverst af zijn, van onzondig en gebrekkeloosheid, ja, de verbeelding daarvan, dit toont Jakobus in ditzelfde hfdst. O! hoe grooter Christen, hoe meer hij in zijne kracht ziet, en met weerzin en afkeer bevindt, dat hij een goddeloos hart heeft, en de zaden van alle boosheid; en dit zal de allerheiligste behouden, tot zijne laatste ademhaling toe.

2. Dat de volmaaktheid, waarvan Paulus en Jakobus spreken in die teksten, uit vergelijking van Schrift met Schrift gebracht moeten worden tot de rechte gesteldheid van derzulken harten door genade, omtrent den Heere, omtrent hunne naasten, en omtrent zichzelf en hunne zonden; of ook tot de vergevorderdheid en grooteren trap van den een boven den ander, in geestelijk licht, in de dooding hunner zonden door Jezus' kracht en Geest, in het wassen van hun geloof in het donker; dan, als zaken naar buiten onwaarschijnlijk zijn, en ook in de gezetheid van hunne levenswijze, die zij houden, (er valle wat er valle) tegen alle verzoeking en verleidingen aan; dit alles wordt genoemd, 3 Joh. vs. 2, naar de ziel wel te varen en gezond te zijn, waar ieder Christen naar te staan heeft, en dat hier te verkrijgen is, hetwelk eene Evangelische volmaaktheid wordt genoemd; behalve dat er nog eene volmaaktheid is door toerekening, namelijk, in C h r i s t u s .

b. Dus moeten wij tot licht in dit stuk, wegens de gezondheid van Gods volk, iets zeggen:

1. Gezonden zijn.

a. Gansch niet;

†. Ontzondigen, (als gezegd is) o! die zijn er niet, de grootste en gezondste heiligen, zijn daaraan te kennen.

*. Die zijn en blijven het dichtste bij de plagen van hun hart; zij

hebben het grootste doorzicht in de natuur, en gruwelijkheid der zonde.

** . Ja, die gevoelen hare kracht van binnen, somtijds veel heviger dan anderen, en die hebben onderscheiden licht daarbij tusschen natuur en genade, hetwelk een klaar en opgeklaard Christen uitmaakt, als in Paulus te zien is, Rom. 7 en 8, en Hebr. 5 : 14.

*** . Eindelijk ook, die houden steeds den vinger op hunne wond, en dus maken zij gedurig uit nood en drang, gebruik van Jezus, met liefde tot verbreking en dooding van de kracht der zonde; en somtijds met verlangen naar ontbinding van het gansche lichaam der zonde.

†† . Ook niet op zichzelf letterwijzen, zeer verstandigen en rechtzinnigen in de letter en den zin des Bijbels, en in de leer der waarheid. Al heeft zulk een (zijn staat betreffende) genade in den grond, en al is hij dus voor eeuwig geborgen, echter maken deze dingen hem voor het tegenwoordige niet gezond.

* . Iemand kan dit hebben, en zeer verre af zijn van de kracht der waarheden, tot verootmoediging van zijn hart, in zijne gestalte overgedrukt, te genieten ; de kennis maakt toch opgeblazen, hetzij in vromen of onvromen, als ze niet geheiligd is. Echter is het een groot voorrecht, en heeft elk zeer te staan naar verstand en rechtzinnigheid, maar zijne welgesteldheid daarnaar af te meten, is doodelijk, en evenwel zeer gemeen; hiervan is het, dat een mensch een zeer geringe mate van kennis en vatbaarheid kan hebben, en dat hij veel **grooter** mate van heiligheid en welgestelde werkzaamheden kan hebben, en **Gode welbehagelijke** geloofsuitgangen kan oefenen, dan menigmaal een allerschranderste, en die ook den wortel der zaak heeft.

** . Gevolgelyk zal iemand recht vrucht doen met zijne kennis en verstand, o! de God der gezondheid, de Heelmeester Israëls, zal (zoo Hij ooit zijne hand aan den eeuwigen grondstaat van zulk een heeft gelegd) zijne hand ook alvorens, en eerst aan zijn ongezond gestel moeten leggen, en hem een **gestaltelijk** gezonde maken. En vrienden, dan komen deze dingen grootelijks ten nutte en te stade, als iemand ooit of ooit een gezonde wordt; en dus zijn ze te schatten, maar ook niet meer dan de Egyptische schatten oudtijds, die daarnaar en op des Heeren tijd geheiligd werden, ten dienste van het huis des Heeren.

††† . Daarbij ook niet, op zichzelf zeer begaafden, die groote bevattingen, machtige gaven, talenten, zeer veel gemeen licht hebben, en die geestelijke zaken naar haren aard wonder kunnen uitdrukken, zoodat godzaligen met derzulken zaken zich bijzonder vereenigen; en die lichtelijk dan zulks houden voor vereenigmig met den persoon.

* . Deze dingen zijn op zichzelf te schatten, maar zij maken niemand gezond. Iemand kan dat hebben, en zeer groot in woorden zijn, en de waarheid in het binnenste missen, of zeer klein zijn in de genade. Of iemand gezond, of ziek, of dood is, blykt eerst daaruit, of hij de zaken der woorden heeft, en in de beoefening van het Christendom door genade staat, dan als de gevallen daar zijn.

** . Ja, gaat dit eens na, wat gaven Paulus al optelt, 1 Cor. 13 : 1-3,

en wat sprak Bileam eene verhevene taal, Num. 23 en 24, en **wat** zal Judas de verrader in zijn besten tijd daarvan gehad hebben! Ja, wat aanleiding geeft Paulus, Hebr. 6, om naar binnen te **keeren**? o! den reinen alleen, zijn toch alle dingen rein, volgens Tit. 1 : 15, maar den bevleekten zijn alle dingen bevleekt.

††††. Ook **niet** zulken, die in zekere zware gevallen eens rechte en mannelijke daden doen, of die kleingeloovig zijn, en eens in zekere zaak een groot geloof oefenen, alsof het groote en sterk geloovigen, gezonde en sterke Christenen waren: te zien in die vrouw, Matth. 15 : 28, Jezus zegt: vrouw, groot is uw geloof; en ook in den hoofdman, hfdst. 8 : 10: zulk een groot geloof (zegt Jezus) heb Ik in Israël niet gevonden.

*. Daar **zijn** ook geleende genaden in de kerk, gelijk die vrouw en die hoofdman zulks sterk hadden tot hunne gevallen. Ik versta daardoor, dat iemand voor anderen wat heeft, en voor zichzelf in het verborgen ontbloomt is, of dat de Heere iemand in zekere gevallen gebruikt, om door hem wat groots uit te voeren. Hiervan nu de grootheid van zijn Christendom af te meten en te schatten, is zeer mis. Het is even als een man, die door of met de hand van een kind, eens iets groots uitvoert; echter blijft het kind een kind, dat is **deszelfs hebbelijkheid** door den gewonen invloed.

****.** Dus kan iemand, die kleine genade heeft, in een zwaar geval menigmaal zeer nuttig zijn. O! als God iemand, (al is het maar voor eens) nuttig wil maken; dan (zegt Salomo, Pred. 9 : 15) kan een gering arm man eene stad behouden.

†††††. Eindelijk, ook niet op zichzelf, (zooals men het noemt) verkerden, ik zeg zooals men het noemt.

*. Wij noemen iemand al een verzeerde, als hij klaarheid of bewustheid heeft van zijn eersten overgang, en als hij zonder veel tegenstand of bestrijding, zulks meest of wel altijd blijft gelooven, alleen ter oorzaak, dat zijn overgang toen **zoo blijkbaar** was, en dat zijn geheugen hem zulks genoegzaam altijd herinnert. Dit kan iemand hebben, en van binnen in zijn hart slordig, en slordig naar buiten in zijn wandel, en in zijne woorden en daden zijn, en verre af van teederheid voor den Heere, en van gestaltelijke welgesteldheid of gezondheid; ja, deze verzekering kan iemand hebben, en hij kan er koud en zonder aandoening omtrent gesteld zijn.

****.** Deze soort van verzekering of bewustheid kan iemand missen; hij kan zeer bekommerd zijn over den grond van zijn staat, en echter een gezonde en welgestelde zijn in zijne gestalte; teeder voor den Heere zeer afhangelende en dicht bij den Heere, en dicht bij zijn hart.

*****.** Maar de rechte verzekering heeft eene geheel andere uitwerking, .namelijk die verzekering, welke is een gewrocht van den verworven Geest van Christus, langs het Woord, waardoor de derde getuige in den hemel, van binnen in het hart getuigt, en de echtheid dier dingen doet zien, die hun van God geschonken zijn. Ik zeg, die verzekering is van dien aard, dat de ziel zeer ingezonken, klein, zeer

oetmoedig, zeer **teeder** voor God, zeer vijandig tegen alle zonde als zonde, zeer **afhankelijk** werkzaam door den Geest, zeer levendig en getrouw aan licht en plicht maakt, en een zeer ongemeen liefdewerk omtrent **eenen** Drieëenigen God in die ziel veroorzaakt; ja, het hart zeer ongemeen hecht en strengelt aan den Heere Jezus, als de eenige verdienende en werkende oorzaak daarvan, door **zijn** Geest; dit maakt iemand wel **degelijk** gezond.

****. Dus moet men dit wel **grootelijks** onderscheiden van die koude en doode bewustheid door zijn geheugen, dat een Christen weleens zeer ongelukkig kan maken, en los en zorgeloos; **vóór zulkeen** een gezonde wordt, ontvalt hem deze verzekering wel eens en komt er wel eens beroering van binnen, of vrije, soevereine liefde verzwelgt de zonden, en **zoo** komt **zulkeen** wel eens op uit **zijn** ziekte.

b. Maar gezonden zijn dezulken, namelijk:

†. Die levendige werkzaamheden des harten oefenen, (al is het onder eene menigte van andere kwalen, die echter het hart en het leven daar niet raken). O! zij halen hunnen adem ruim, bij geloovig bidden en naar boven ademen leven zij; zij hebben en gebruiken hunne geestelijke zinnen en onderscheiden in zich het goede van het kwade, als daartoe geoeferide zinnen gekregen hebbende, volgens Hebr. 5 : 14. Ook **zijn** zij wegens dat **teeder** gevoel steeds rechte treurigen over de meeste en de minste zonden, en door die droefheid des **aangezichts** (zegt Salomo) Pred. 7 : 3, wordt het hart gebeterd, of gezond.

††. Recht gezonde werker met goede orde; het is eene groote ongesteldheid en tegen de ordening Gods, van den dag den nacht en van den nacht den dag te maken, en dit is ongezonder en ongestelden (als zij nog wat willen uitvoeren) heel wat eigen, **zoo** wat te sukkelen in het donker of bij de maan of eigengemaakt kaarslicht.

*. Recht gestelden en lustigen in hun werk, nemen den tijd van werken waar, namelijk, zij wachten op den dageraad, op het opgaan der zon, en dan gaan zij daar juichend aan. O! als de **avondscha**-duwen neigen en het nacht wordt, scheiden zij er uit; de goede orde bewaart hen bij de gezondheid, en ook **zoo** maakt men anders meer kwaad dan goed werk.

****.Dezulken** zien in hun werken ook naar **J e s** uit; een weinig licht zoeken zij, en als dat komt, verlangen zij **u** naar de doorbraak van de zon der gerechtigheid; zij hebben de rechte geschiktheid om te werken, en dan kunnen zij hun werk ook eerst recht bezien en verrichten; maar verstandig handelende, scheiden zij er uit voor een **tijd** als het donker wordt.

†††. Gezonden, gelijk zij op hunnen tijd werken en rusten, **zoo** eten en drinken zij ook hartelijk op hunne gezette tijden.

*. Dus is het ook in het geestelijke; tegen de gewone tijden der voeding groeit hunnen honger aan; namelijk, aan de **gemeene** tafels, de bediening des Woords, aan de **Avondmalen** en in hunne gezette **statelijke** afzonderingen.

****. Van dien rechten honger** komt het, dat de allergeingste kost

in het oog der wereld, hun niet zelden het beste smaakt en **zij** daardoor het meest, gesterkt worden.

††††. Gezonden **zijn** ook matig.

*. Matig naar buiten; o! **zij** wachten zich om zich te bezwaren. Men noemt dit allicht hoofdigheid of nog erger, als een Christen in **gewichtige** zaken van de zedige wereld en hun doen zich onttrekt: maar **zulkeen** is zijne gezondheid hem meer waard; hij heeft niet gaarne van achteren bezwaardheid, het valt **zoo** benauwd als men daardoor ongesteld raakt.

****.** Ja ook matig naar binnen; hun lust is, zich op het hoogste te wachten tegen ongesteldheden des harten omtrent hunne naasten, hunne zonden en verkeerde handelingen, tegen wraakzucht, **ijdel-** en onkuischheden of afgoderij des harten, hetwelk ziekten veroorzaakt; Paulus' vermaantaal aan vromen is: Rom. 13 : 13, 14, Wacht u, dat uw hart niet te eeniger **tijd** bezwaard wordt door spijs of drank, ook door slaapkamers en ontuchtigheden; maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden.

†††††. Eindelijk, gezonden **zijn** ook te kennen **aan** hun gezelschap, zij houden het met gezonden en die in hunne werken worden be-
waard; **zij** handelen in hunne tusschenure veel met elkander, ter be-
sturing in hunne werken; namelijk, hoe zij de hulp des **Geestes** en
de kracht van Christus als de Heere hunne sterkte in hunne werken,
door geloof, **blijvende** zullen genieten, alsook hoe **zij** hetzelfde den
Heere welbehagelijk zullen verrichten.

2. Wilt **gij**, nog eenige bewijzen zien van **zulken**, die van ziek recht
gezonderd **geworden zijn** en Waaraan ze te kennen **zijn**? met één
woord maar.

a. **Zulkeen** leeft met **zijn** hart, **bij** het zien van **zijne** schuld, en dus
van de oorzaak **zijner** ziekte: te voren **legt** men de schuld **op** die en
die, die heeft **mij** verstrikt, maar dan **is** het met David, Ps. 51 : 6,
Ik heb gezondigd; dan beklagt Efraïm geen ander, maar **zichzelve**,
Jer. 31: 18. Ja, dan **billijkt** hij den Heere, en ziet het juk, dat God
oplegt, **zoo** noodig te hebben tegen **zijne** tegenstrevige natuur.

b. **Zulkeen** leert opnieuw den weg des verbonds kennen bij bevin-
ding. O! **hij** leeft in daar langs weder te **keeren** tot den **Medicijn-**
meester Christus, en dit is **zijne** levenswijze, het dicht **bij** Hem te
houden; het geloof wordt weder levendig, en **hij** heeft veel hart om
Jezus als Hoogepriester te gebruiken, om **door** Hem steeds tot den
Vader te gaan.

c. **Zulkeen** is gedurig weder hongerig; o ! dat onderscheid is **zoo**
groot. **Hij** krijgt weêr smaak in het Woord en wordt weer **hartelijk**
gezet op **zijne** verborgen plichten. Waar te voren **zijn** meeste werk
een conscientiewerk was, daar is liefde nu weer het **beweegrad**, som-
tijds liever bidden dan **eten**.

d. **Zulkeen** is bekommerd voor die dingen, waardoor **hij** te voren
ziek werd, evenals in het natuurlijke; toen ik dat at of **dronk** (zegt
men) daar kreeg ik het van, en dit schuwt **hij** dan.

e. Zulkeen heeft innig medelijden met zulken, die nog ziek zijn; o! hij kan het dikwijls niet laten, hij moet er naar toe en zeggen waar het hem gescheeld heeft, of het ook wat mocht nalaten.

f. Eindelijk is een wezenlijk gevolg, zulkeen schat de gezondheid zeer. Het spreekwoord zegt: men weet niet wat men geniet voor dat men het eens mist, maar zoo is het hier ook; o! dit is een wonder voor zulkeen, dat hij weêr uit- en ingaan kan, dat hij weêr kan werken, torschen en dragen, ik meen lasten van zichzelf en van anderen, ja weêr een steun wordt voor het gemeen, voor land en kerk.

c. Kinderen van God! die door genade hiervan wat hebt, laat Gods weg u niet zeer slingeren; weet toch, gij kunt al uwe dagen zekere bijzondere kwalen hebben en behouden, en echter eenigermate gezond en welvarend zijn. Het hart kan ruim en welgesteld zijn, gij kunt goeden gezetten honger en dorst op zijnen tijd hebben, uw adem ruim en wel halen door het geloovig gebed, en ook eene betamelijke bedachtzaamheid en voorzichtigheid in uwen wandel hebben, en echter (zeg ik) zekere bijzondere kwalen hebben en behouden, namelijk:

1. Sommigen kunnen bij hunne wedergeboorte reeds een gebrek gekregen hebben, door verkeerde behandeling of anderszins.

a. Iemands zinnen kunnen, in zijnen eersten overgang reeds bedorven zijn door in kwade handen te vallen, te weten dezulken, die het Christendom zoowat met de wereld plooiën willen, of die kwade leer-ingen aanzetten en daardoor verstrikt, en (na hunne genezing) nog al hunne dagen gekrenkt zijn.

b. Of iemand kan, van zijn eersten tijd af, wat merkelijk aangekleefd hebben, dat David noemt, Ps. 18 : 24, Mijne ongerechtigheid. O! haastigheid was David zeer eigen, gelijk blijkt in de zaak van Nabal; ja, Petrus' aangeboren kwaad was drift en hoogmoed, bijzonder als hij wat goeds voorhad, volgens Matth. 26 : 33, 51; als Petrus door genade daar niet boven was, maakte hij het heel slecht.

c. Dus kan iemand de hoofdsmetten van de zonden zijner ouders, al zijne dagen hebben en in zijne natuur een doorbrenger of een gorigaard zijn, al is dit kwaad in de wedergeboorte geraakt.

2. Sommigen, die in het eerst een goeden en gezonden loop deden, volgens Gal. 4 : 7, zijn verhinderd door een val in eenen strik, waardoor een zeer blijvend ongemak is ontstaan, waaraan zij al hunne dagen hinken en zeer zwak kunnen blijven, volgens Ps. 99 : 8. De Heere is een vergevend God, hoewel wrake doende over hunne daden. Behalve dat een nabij levende in Gods liefde eenen knak kan krijgen, als eene verwrongen heup, in zijn worstelen met een Jakob.

3. Eindelijk ook, kunnen sommige gezonden eenen scherpen en pijnlijken doorn al hunne dagen in hun vleesch omdragen; dit hebben de beste vromen niet zelden en is hun zoo noodig als brood, 2 Cor. 12. 7, om zich niet te verheffen. O! waar zou het menigmaal anders heen? Hij zou (bij gelegenheid, dat de genade valt in een hart waarin ook de zonde woont) vliegen, en dan zwaar vallen, had hij niet zoo

iets, dat hem onder en aan het bidden hield. Ziet, hoe deze dingen niet strijden tegen elkander.

D. Eindelijk, kinderen van God! tot uw naricht, besturing en opwekking:

a. Weet **gijlieden**, die nog ter aarde ligt neergeworpen,

1. Waar uwe opkomst, genezing en gezondheid van daan moet komen? Namelijk, gelijk in den tekst, van de Jehova, den God Israëls; waarlijk, tevergeefs verwacht men het van de bergen en heuvelen, van het zelf verbeteren of van elders, ons heil is in den Heere, den God Israëls. O! de beloften die God in zijn verbond gedaan heeft, zijn alleen de grond, en die gaan zoover, dat, al was iemand als verstorven, al lag hij als met eenen Lazarus in een graf, al riekte hij reeds, hij kan en zal echter hersteld worden. Zegt gij, hoe kan dat zijn? Leest maar Ezech. 37 en Ps. 68, en dit heeft de Heere nu ook aan zijn volk in het sacrament des Avondmaals opnieuw verzegeld.

2. Derhalve, zoekt het toch bij den Heere Jezus! Zijn zijne **medicijnen** somtijds bitter of moet er eens eene pijnlijke snijding geschieden, ziet, dat gij u aan Hem maar overgeeft en laat Hem toch voor en over u zorgen. O! het kwaad zal door zijne middelen moeten oprijzen., bovenkomen en uitgeworpen worden, en daarna zullen de heelpleisters eerst te pas komen, anders wordt de breuk op het lichtst 'genezen en dan wordt het daarna erger.

b. Weet ook, **gijlieden!** die nog bewaard zijt bij eene tamelijke gezondheid:

1. Dat gij u toch dicht bij Jezus houdt door genade des geloofs. O! als u dan het een of ander overkomt, dan hebt gij, uwen Heelmeester niet ver te zoeken; uwe gezondheid is van die natuur, dat Hij zijne hand er altijd aan moet houden; raakt gij uit zijne sterkte, dan is het gedaan.

2. Dat gij het ook veel blijft houden bij, gezonde en werkzame Christenen; o, dit wekt zeer op.

3. Dat gij ook zoekt veel te werken voor den Heere, al werkende wordt men bewaard tegen slaapzucht; ja, zoolang als men anderen vermaant en aanspreekt, waakt men; anders (ongeropen) bij slapenden en zorgeloozen veel te zitten, waar men geen werk heeft, daar slaapt men eindelijk mede heen, men kan zijne oogen niet ophouden. En daarom uw hoofdwerk diende te zijn:

a. Vele onbekeerde menschen en zieke ongestelde vromen aan te spreken.

b. Aan ons ongezond land en aan de zinkende kerk eene hand te leenen ter behoudenis, o! veel te werken met de Koning van de kerk over die ongesteldheden. Hij ziet het en dat is tot sterkte.

c. Daarbij de oordeelen na te volgen, gelijk over het rundvee, en te zuchten, of de Heere er pijlen van geliefde te maken. Ja, rechte gesteldheid en eene binnenkamer te zoeken tegen den dreigenden honger, pest, of tegen het zwaard, vrienden! zulks is nu te bewerken.

d. Eindelijk ook, te mogen dienen voor begeerig gemaakte zielen,

ter bewaring tegen het aangrijpen van de schaduw voor het lichaam, van den vreemde voor den man, en tot voortzetting in den weg.

c. Weet ook, ter uwer sterkte en bemoediging:

1. Dat onze land- en kerkherstelling **eeniglijk** is in de hand van Jehova, Nederlandsch verbonds-God. **O!** draagt Nederland met des **Heeren** wijze van herstel en genezing, veel op uw hart aan de voeten van Nederlands verbonds-Middelaar; ja, geeft de **tijd** wanneer, ook over in zijne hand en wil, als een land dat alles verbeurd en niets te eischen **heeft**, enkel pleitende op des **Heeren** eigene zelfverheerlijking.

2. **Eindelijk** en ten laatste, vrienden ! wie weet, het mocht u eens gaan als **Jeremia**; gij mocht **mede** vrijheid krijgen. om tot den Heere te roepen, ja, God mocht u mede antwoorden en u ook groote en vaste dingen bekendmaken, of de Heere mocht u sterken en bevestigen in het geloof, waardoor **gij** Nederlands verlossing en herstel in het verschiet, gelijk door een verrekijker, wel eens gezien hebt; **zoo**, vrienden! dat de lang begeerde zaak u en ons te zamen eens eindelijk geworden mocht, als een boom des levens. O! dit schenke de God Israëls, tot zijne heerlijkheid, om Jezus' wil, amen.

HET HEERLIJKE GOED, DAT DE GETROUWE JEHOVA AAN ZIJN BONDSVOLK BELOOFT TE ZULLEN GEVEN

OP

Eene verhandeling over Jer. 33 : 6, het laatste gedeelte.

En [Ik] zal hun openbaren overvloed van vrede en
waarheid. JER. 33: 6.

UIT den samenhang in onze vorige oefening aangewezen, blijkt, dat in dit laatste gedeelte van vs. 6 en 7 voorkomt eene voorzegging van Israëls verlossing en hunne herstelling, op eene **eigenlijke wijze**.

Daarin ontmoet ons :

1. Eene voorzegging van Israëls herstelling of genezing, waarin dezelve in volle kracht zou bestaan, vs. 6 het laatste gedeelte.

2. En dan eene voorzegging van de trappen, langs welke de Heere hunne herstelling tot zijne volkomenheid zoude brengen, vs. 7, **namelijk**: God zou de gevangenis van Juda en de gevangenis Israëls wenden, en zou hen opbouwen als in het eerste.

1. Nopens de voorzegging van Israëls herstelling of genezing, waarin dezelve in volle kracht zou bestaan, hoe donker het er nu ook uitzag, overmits nog banden en gevangenschappen voor de deur waren, in dit laatste gedeelte van vs. 6 onze tegenwoordige stof. O vrienden! de Heere **verlieve** ons op zijne ontfermende ingewanden en op **zijne** goedertierene belofte, en make ons begeerig, opdat **wij** er ook wat van krijgen ! **Wij** behandelen hierin twee hoofddeelen :

A. De voorwerpen dezer belofte.

B. Dan de belofte zelve, niet op eene verbloemde, maar hier op eene eigenlijke wijze wordende voorgesteld.

A. **Aangaande** de voorwerpen dezer belofte, daarin slaan **wij** het oog:

A. Op **de** voorwerpen zelve.

B. Op hunne **gesteldheid**.

A. Belangende de voorwerpen zelve, uit de verhandeling van het eerste lid van dit vers, overeenkomstig den samenhang van het vorige met het volgende zevende vers en vervolgens, is ons gebleken, dat de voorwerpen dezer belofte eigenlijk **zijn** Juda en Benjamin, nevens de

overgeblevenen van de tien stammen, reeds naar Assyrië door Sal-manasser weggevoerd, welke te zamen onder zware bedreigingen lagen, dat Babel hunne gevangenis zou worden; hiervan is tevoren breeder gesproken.

B. Belangende nu hunne gesteldheid, dezelve was dus: dat zij onder zware en bijzondere oordeelen Gods lagen om hunne zonden; ja, het zag er hoe langer hoe donkerder uit, zoodat zij ver waren van die dingen, den inhoud dezer belofte betreffende; want, behalve al die zichtbare bewijzen van Gods toorn en ongunst, door hen overall in tegen te komen en door allerlei vrede en voorspoed van hen te doen wijken, zoo gaf de Heere in zijne rechtvaardigheid hen over aan allerlei dwalingen en afgoderijen der volkeren en dergenen, die de Heere over hen deed heerschen, makende het hun zoo bitter, dat het tot aan het hart raakte; de tien stammen waren reeds, en Juda met de overgeblevenen van Israëel stonden haast gevankelijk weggevoerd te worden. Ja, onder dit alles rustte een geest des diepen slaaps en der zware verharding op de meesten, behalve eenige weinigen, die den Heere in de roede zullen zijn toegevallen en wier oogen door al die donkere tijden heen, op Messias den Heere hunne gerechtigheid en op de onveranderlijke getrouwheid Gods in zijn verbond zullen gezien, ja, gestarogd hebben. Aan deze nu doet God eene zeer groote belofte.

B. Aangaande de belofte zelve, niet op eene verbloemde, maar hier op eene eigenlijke wijze wordende voorgesteld; daarin slaan wij het oog:

A. Op eenige aanmerkingen vooraf.

B. Op de belofte zelve.

A. Belangende het eerste:

a. Wij denken in het gemeen wegens deze belofte:

1. Dat ze uitdrukt, de herstelling van Israëel in zijne volle kracht, het toppunt van de hoogte van Israëls geestelijken stand, waartoe de Heere God, hoe ongesteld nu ook, hen echter nog eens verwaardigen zou; en dus vatten wij het volgende zevende vers te zijn eene belofte van de trappen, langs welke de Heere, de God Israëls herstelling tot die volkomenheid zou brengen. Ik zeg, wij durven geene bepalingen maken en laten het liever over aan degenen, die meer licht hebben in den zin des goddelijken Woords; maar wij denken zulks uit vergelijking van dit gansche hfdst. met het vorige dertigste en een en dertigste, gelijk ook met Zach. 2 en 8, als wij misschien over het volgende vers nader zullen kunnen zien.

2. Ook dat deze belofte, aangehecht aan het volgende zevende vers, hetzelfde genoegzaam te kennen geeft, hetgeen op eene figuurlijke wijze in het eerste lid van ons tekstvers is voorgesteld, want

a. Bij opklimming wordt het toppunt van Israëls gelukkigen en heerlijken staat daar figuurlijk uitgedrukt, en Ik zal henlieden genezen, dat hetzelfde schijnt met het openbaren van een overvloed van vrede en waarheid, waarin toch de rechte genezing bestaat.

b. Daarbij wordt de weg, of de trappen, langs welke de Heere God

dit doen zou, mede in het vorige lid van dit vers, op eene verbloemde wijze uitgedrukt: ziet, Ik zal hun de gezondheid en de genezing doen rijzen, dat hetzelfde schijnt met het wenden hunner gevangnissen, en met hun weder gebouwd te worden als in het eerste; in welke figuurlijke spreekwijzen

†. Het oprijzen en uitwerpen van het kwaad door trekpleisters te kennen kan geven, het wenden hunner gevangenis.

††. En het oprijzen of opklimmen van het goede en gezonde vleesch tot heeling door heel- of geneespleisters, te kennen kan geven, het weder gebouwd te worden als in het eerste.

b. Denken wij in het bijzonder wegens deze belofte, dat tot dezelve hier moet worden overgebracht:

1. Uit het vierde vers, dat het de Heere, de Jehova, de God Israëls, de onveranderlijke en getrouwe Waarmaker zijner woorden en toezeggingen is, die hier spreekt.

2. Gelijk ook uit het vorige lid van dit vers, dat het woordje ziet hier bijzonder past, overmits deze belofte door het koppelwoord en, aan het vorige en met het volgende is verknocht. Vrienden! het zouden dingen zijn, die Gods hand zou doen, boven bidden en denken; volkeren zouden vreezen en beroerd zijn als zij het zien zouden, ja, het zou onwaarschijnlijk en tegen alle verdiensten zeer snellijk geschieden; bij gevolg dan, hoe terecht dit aandachtig, opmerkend en vooruitziend makend woordje : ziet, hier past.

B. Belangende nu de belofte zelve, daarin slaan wij gade:

a. Het onderwerp of den inhoud der belofte, het is, overvloed van vrede en waarheid.

De tekst spreekt van vrede en waarheid.

a. Vooraf moeten wij zeggen:

†. Dat sommige oude godgeleerden, als Flaccius illyricus en meer anderen, ook de groote Calvijn, van gedachten zijn, dat, als men in den Bijbel die twee woorden: vrede en waarheid te zamen gevoegd vindt, men daardoor te verstaan heeft eenen waren vrede, tegenover eenen geveinsden vrede, namelijk, eenen zekeren, vasten en onbedriegelijken, bestendigen vrede, uit Joh. 1: 17, daar zij door genade en waarheid verstaan, ware genade, en ook uit Jes. 16:6, waar het woord vertaald wordt, dat op dien troon bestendiglijk een zitten zou in de tente Davids.

††. Anderen wederom verstaan er door, eenen getrouwen vrede, bloeiende uit de waarheid Gods, die zijne onfeilbare beloften getrouw vervult en waarheid maakt, uit Jer. 32: 41, waar de Heere zegt: Ik zal ze getrouwelijk in dit land planten, met mijn gansche hart, en met mijne gansche ziel.

†††. Maar echter kan ik niet zien wat noodzaak daarin is, dat men twee onderscheiden goederen, als vrede en waarheid, dus vermengt, daar men ze blijkbaar onderscheiden leest door het woordje: en, gelijk ook de belofte is, Ps. 85 : 11, De goedertierenheid en waarheid zullen elkander ontmoeten, de gerechtigheid en vrede zullen elkander

kussen, en ook zoo hangt de vervulling van elk **bijzonder** goed van het onveranderlijke Wezen alleen af. Het is wel waar, dat het eene **geene** rechte plaats heeft **zonder** het andere; waar vrede is, daar moet waarheid zijn, maar rechtvaardigmaking en heiligmaking zijn nooit afgescheiden, en echter **zijn** het **bijzondere** goederen, die men onderscheiden moet, ja, niet vermengen mag. Doet daar eens bij, dat vele **vijanden** der zuivere waarheid achter zulk eene vermengde verklaring, al is dezelve zuiver en niet ongerijmd op zichzelf, lichtelijk kunnen schuilen, wien toch het woord 'waarheid op vele plaatsen in den weg is, gelijk **Zach. 8 : 19**, hebt dan de waarheid en den vrede lief, waar de waarheid als de grond en de vrede als het gevolg voorkomt, de waarheid als de voorwaarde zonder welke geen vrede is. O, vrienden ! volgens **Tit. 1 : 15**, is den reinen alle dingen rein, maar den bevleekten is toch alles onrein, dat die oude godgeleerden in onze dagen geleefd hadden, zij zouden wel noodzaak gezien hebben in het onderscheid maken ; gevolgelijk onderscheiden wij met andere godgeleerden deze twee heerlijke goederen.

b. Wij verstaan dan,

†. Door vrede, eigenlijk eene overeenstemming der gemoederen, staande dus rechtstreeks over tegen tweedracht, oorlog en twist, hetwelk in alle opzichten iets is, dat de Heere God, volgens **Jes. 57 : 19**, scheppen moet, ja, overmits vrede het **allerheerlijkste** geschenk van den hemel is, zoo wordt er in **Gods** Woord allerlei heil en voorspoed door verstaan, als **Jes. 26 : 3**, en omdat het woord vrede hier **onbepaald**, zonder- voorwerp gebezigd wordt, zoo moet men het ook in den allerruimsten zin opvatten, anders lezen wij bepaelder van vrede met God, vrede des **gemoeds**, vrede met hemelingen en wat dies meer zij. **Gevolgelyk** verstaan wij door dezen vrede:

*. Vrede met God; vloeiende uit geloofsvereeniging met den Messias, door wegruiming in zijn bloed van die gevestigde klove, tuschenstand en scheiding, door de zonde veroorzaakt, volgens **Rom. 5 : 1**, vergeleken met **Jes. 59 : 2**. Dit is de springbron van alle andere soorten van vrede.

** . Vrede van binnen in het gemoed: vloeiende uit dien vrede met God, volgens **Ps. 119 : 165**, O! zij, die **Gods** wet beminnen, hebben **grooten** vrede, ja, het is een groote stilte in het hart en eene rust in den Heere, daarom genoemd, **Fil. 4 : 7**, iets, dat alle verstand te boven gaat, dat harten en zinnen bewaart, in Christus, **zoover** is het er van daan, hetgeen de vijanden van **Gods** werk in de ziel zeggen, dat iemand in dien weg zijn verstand zou verliezen, als hij, de verzoening met God zoekt.

***. Vrede met de goede engelen; tevoren stonden die machtige geesten hem tegen; zoodra Adam gevallen was, stond daar, **Gen. 3 : 24**, terstond een engel met een vlamvend zwaard tegen hem, ja, menige goddelooze wordt gedood door **eenen** goeden engel; maar vrienden! volgens **Col. 1 : 20**, Vrede met God hebbende door het bloed des **kruises**, zoo wordt **die** mensch ook met de engelen verzoend, en **zij zijn**

gedienstige geesten om Gods volk overal te geleiden en te bewaren.
 **** Vrede met alle Gods kinderen; vloeiende uit overeenstemming van het werk Gods van binnen; daarvandaan die heerlijke gemeenschap en gemeenschapsoefening der heiligen, dat één zijn in Christus, gelijk daarom al de leden van Christus met hun Hoofd te zamen vereenigd, genoemd worden Christus, 1 Cor. 12 : 12.

**** Vrede met alle schepselen, redelijke en redelooze, levende en levenlooze. O, vrienden! vrede met God hebbende kan geen duivel hen benadeelen, geen goddelooze Bileam kan hen vloeken, hij moet hen zegenen, volgens Num. 23 en 24, Ja, volgens Job 5 : 22, 23, zijn Gods kinderen met het gedierte der aarde en met de steenen des velds bevredigd en kunnen iets doodelijks eten of drinken, zonder het hun schade toebrengt; en dus moeten alle dingen hun medewerken ten goede, Rom. 8 : 28.

*****. Eindelijk ook allerlei aardschen en lichamelijken vrede, welstand en voorspoed in het burgerlijke, zoowel in het gemeen als over een ieders eigenen, bijzonderen, tijdelijken stand. Ziet dit beloofd, Jes. 2 : 2-4, Dat in het laatste der dagen, wanneer de berg van het huis des Heeren zou vastgesteld zijn op den top der bergen, en wanneer de Heidenen daar toevloeien zouden, dat de oorlogen zouden ophouden, en dat de zwaarden tot spaden, en de spiesen tot sikkelen zouden geslagen worden, en dus lezen wij van allen voorspoed en zegen in iemands bijzonderen, tijdelijken stand, met vrede van binnen, Jes. 26 : 3. Het is een bevestigd voornemen, Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op U vertrouwd.

††. Verstaan wij door waarheid, eene geheele overeenkomst van gedachten, woorden en daden, met zaken; dit staat recht over tegen leugen, valsheid en onwaarachtigheid, volgens Mark. 12 : 14, 32. Meer kunnen wij er niet van zeggen; in zijne kracht waarheid te bepalen, dat kunnen wij niet, omdat wij gevallen menschen zijn, die uit de waarheid en uit de rechte en volmaakte kennis Gods zijn uitgevallen, en nu allen van natuur in de leugen liggen; ook, omdat waarheid eigenlijk eene eigenschap Gods is, voor ons onbegrijpelijk en bijgevolg onbeschrijfelijk. Pilatus vroeg eens aan den Heere Jezus, Joh. 18 : 38, Wat is waarheid? Maar Jezus zweeg; zijne haastigheid deed hem Jezus' antwoord missen. Wij lezen, Deut. 32: 4, dat God alleen waarheid is en geen onrecht, en Rom. 3 : 4, Dat God alleen waarachtig is, en alle menschen leugenachtig zijn, en dus is het eene volmaaktheid Gods, welke God zelf is. Ook lezen wij, Joh. 14 : 6, dat Jezus de zelfstandige waarheid is, en ook Joh. 1: 14, 17, De waarheid of het lichaam der schaduwen; doch vrienden ! wij nemen het woord waarheid hier in eenen gansch ruimen zin, en verstaan door deze waarheid,

*. Hier genaemd van de zijde Gods.

§. Het Woord van God, volgens Joh. 17 : 17, en bijzonder daarin, de vrijmakende waarheid des Evangelies, volgens Joh. 8 : 32, zoo ook het woord der belofte tot eenen staf op den weg der waarheid, vol-

gens Ps. 23 : 4, hetwelk alleen in de kerk Gods te vinden is, waarom dezelve, 1 Tim. 3: 15, genoemd wordt een pilaar en vastigheid der waarheid.

§§. Ook de rechte zin van dat Woord, genoemd 1 Cor. 2: 16, de zin van Christus en de meening des Heiligen Geestes, tegen hetgeen onze verdorven meening is en onze hersenen in dat Woord inbrengen. Paulus zegt tegen' de dwalende Efeziërs, Ef. 4 : 20, 21, Doch gij hebt Christus alzoo niet geleerd; indien gij Hem maar gehoord hebt, en door Hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Jezus is.

§§§. Ook de heerlijke vervulling van de groote beloften, welke de Heere aan zijne kerk gedaan heeft, dat is die waarheid, volgens Joh. 1: 17, die door Christus is geworden, en waarvan de heerlijkheid des eeniggeboren Zoon van God vol is, volgens vs. 14.

*. De waarheid hier ook genomen aan de zijde des menschen, zoo verstaan wij door de waarheid:

§. Het werk van Gods Geest in het hart; dit noemt Johannes, 2 Joh. vs. 2, de waarheid, die in ons blijft en met ons zal zijn in der eeuwigheid; en David noemt dit, Ps. 51: 8, waarheid in het binnenste, waar d'e Heere lust in heeft; gelijk Ook de Heere belooft, Jes. 61: 8, Ik zal geven, dat hun werk in der waarheid zal zijn.

§§. Daarbij allerlei oprechtheid, in tegenstelling van leugen en geveinsdheid, afvloeiende uit die waarheid in het binnenste, zoo voor den Heere' in zijn bidden en werken, volgens Joh. 4 : 24, als omtrent zijne naasten in zijn spreken en doen, volgens Ps. 15 : 2-5.

§§§. Ook aller eij gerechtigheid en onpartijdigheid in de aardsche rechtbanken en hoven des gericht, gelijk ook in allerlei soorten van kerkelijke vierscharen ; in tegenstelling van onrechtvaardigheid of van aanzien van personen of van partijdigheid. Dit was Israëls zonde, Jes. 59: 14, Daarom is het recht achterwaarts geweken, en de gerechtigheid staat van verre ; want de waarheid struikelt op de straten, en wat recht is kan er niet ingaan.

2. Zoo spreekt de tekst van eenen overvloed van die beide: overvloed van vrede en waarheid.

a. Ons schijnt toe, hierdoor niet alleen, maar uit vergelijking met het vorige en het vervolg, dat hier bedoeld wordt Israëls volle herstelling, of de herstelmiddelen in het laatste der dagen, namelijk die dagen, volgens Ps. 72 : 3, 7, Wanneer de bergen den volkeren vrede dragen zullen, en ook de heuvelen met gerechtigheid, en dat de rechtvaardigen zullen bloeien, en de veelheid van vrede, wanneer de Messias heerschen zal van de zee tot de zee en van de rivieren tot aan de einden der aarde, vs. 8.

b. Dus kunnen wij door dezen overvloed van vrede en waarheid verstaan, zoowel de middelen tot Israëls herstelling, de medicijnen, de heelpleisters, den balsem tot hunne genezing, als hunne genezing of herstelling zelve.

†. Ik zeg, vrede en waarheid zijn twee heerlijke herstelmiddelen.

*. Vrede is het herstelmiddel tegen oorlog met God en menschen.

O! de oorlog met den **grooten** God en met menechen, de eene vernielt zielen, en de andere brengt allerlei onheilen over de lichamen der menschen, ja, over gansche landen, maar vrede met God vergoedt alle schade; en vrede in het gemeen bouwt het vervallene op.

****.** Waarheid is het herstelmiddel tegen den grond van tweedracht, het bewaart door des Geestes hulp bij eenerlei zin in Christus, waarom Paulus vermaant, Fil. 3 :16, Doch daartoe wij gekomen zijn, laat ons [daarin] naar denzelfden regel wandelen, laat ons hetzelfde gevoelen. En dus legt dit den grond van vrede en vereeniging ; ziet dit maar eens, wanneer een gemeene oorlog eens een godsdienstoorlog wordt, hoe hevige dat toegaat. O! wat moest elk Christen zorg dragen, om hetzelfde te spreken en hetzelfde te gevoelen; ja, waarheid zuivert ook van kwade begrippen, die het hart al opborrelt; waar zou het toch heen, als wij **geene** waarheid hadden? Wat zou elks hart al open, opleveren en voortdrijven, ja, wat zin zou de Bijbel **krijgen**? !!n **gevolgelyk** is waarheid een medicijn om **valsche** leeringen uit te werpen en een toetssteen om alles aan te beproeven; dit wist Hiskia ook wel, als hij uitdrukt, Jes. 39 :8, Heere, het **zij** vrede en waarheid in mijne dagen. O, vrienden! Israëls volle herstelling zou toch gelezen zijn in het overvloedige genot van deze **allerheerlykste** panden.

††. Zoo staat hier in den tekst vrede voor waarheid; dit hebben wij te verstaan bij opklimming. Op andere plaatsen, als **Zach. 8 : 19**, staat waarheid voor. Dus is dit naar de belofte, **Jes. 48 :18**, daar wordt waarheid of gerechtigheid beloofd? als golven der zee, maar vrede wordt alleen beloofd als eene rivier, en **zoo** vloeit de vrede voort uit de waarheid, evenals (**bij** gelijkenis) de rivieren uit de zee haren oorsprong hebben. Onder de Heidenen placht het woord te **zijn**: zoolang **gij** uwe goden waardeert boven uwen voorspoed en vrede, **zoo** zult **gij** voorspoed en vrede houden, maar als **gij** deze dingen acht boven uwe goden, **zoo** zult **gij** verstrooid worden. O! mochten Christenen daarvan wat **leeren**.

b. Slaan wij nu gade de belofte **Gods** zelve ; **namelyk**: Ik zal hun openbaren overvloed van vrede en waarheid.

1. Deze belofte, dat God hun deze dingen zou openbaren, vooronderstelt in zijne kracht, de geslotenheid en verzegeling van deze heerlijke panden aan de zijde des menschen. O, vrienden! niemand is er op de wijde wereld, die er wat toe doen kan, om uit **zichzelve** vrede met God en menschen en om waarheid te veroorzaken; de Heere God zelf is het, die de eerste moet **zijn** van zijn kant, om deze twee **heerlijke** panden uit zijn eeuwig voornemen daar te stellen. O! was het in die hand niet en niet **alleen**, ja, was het in onze hand, o! vanwege onze afkeerige gesteldheid en onze aangeboren, hebbelyke **vijandschap** tegen die beide zaken aan, zou niemand ooit deze dingen zich **zelve** geven. God is het, volgens Hos. 6 : 3, die verscheurt en **geneest**, die slaat en weer verbindt, ja, die doodt en levendig maakt. God is het, die volgens Ps. 46: 10, de oorlogen doet ophouden, en die, Jes. 45 : 7, zegt: Ik schep den vrede en het goede; ja, David

bidt, Ps. 119 : 43, En ruk het woord der waarheid van mijnen mond niet al te zeer, want ik hoop op uwe rechten.

2. Dus zal deze openbaring, of naar de kracht van het werkwoord, deze belofte Gods van vrede en waarheidsovervloed te zullen openbaren, te kennen geven:

a. Een bekendmaken Gods aan zijne knechten en volk in den Geest, van zaken die de Heere doen zal; dit leest men dikwijls in de profeten, als Dan. 2 : 19, 22, dien werd in een nachtgezicht de verborgenheid, wat God doen zou, geopenbaard; waarop hij den Heere loofde en antwoordde: Hij openbaart diepe en verborgene dingen, Hij weet wat in het duistere is, want het licht woont bij Hem. Ook leest men, Ef. 3: 2-4, dat aan Paulus en de andere apostelen de nieuwe bedeeing der genade door den Geest geopenbaard is.

b. Maar somtijds geeft het woord openbaren ook te kennen, den uitvoer van den eeuwigen raad, en daarstellen van de gedachten van Gods hart, als wij in eenen kwaden zin lezen, Ezech. 33 : 33, en in eenen goeden zin, Jer. 29 : 11, waar God zegt, dat Hij hun geven zou het einde en de verwachting van die gedachten des vredes, die Hij over hen gedacht had ; in dien laatsten zin hoort het hier. O ! als de Heere overvloed van vrede en waarheid daarstelt, dat is het, waar Gods kinderen bij leven, ja, waar alle geslachten Israëls bij leven zullen in het laatste der dagen. Dit schijnt ons zoo toe uit vergelijking van dit ons teksthoofdstuk met Jer. 30 : 17-24, waar God zegt: Ik zal u de gezondheid en de genezing doen rijzen, en u van uwe plagen genezen; en de gevolgen daarvan zijn, een daarstellen van allerlei vrede, voorspoed en waarheid, zoo met opzicht tot Gods beloften over Israël, als Gods waarheid met opzicht tot Gods bedreigingen over de goddeloozen en de vijanden van Israël, waarop volgt: in het laatste der dagen zult gij daarop letten.

c. Eindelijk en ten laatste, drukt dit woord openbaren ook uit, naar deszelfs kracht, de wijze hoe God dit zou doen: namelijk, het zou dan zijn eene zeer schielijke, eene onverwachte, eene onvoorziene daarstelling van eenen overvloed van vrede en waarheid, volgens Ef. 5 : 13. Zoo is het licht, dat openbaar maakt, en dat komt zeer plotseling, schielijk en snel, en veroorzaakt in een oogenblik, na eene dikke donkerheid, eene verbazende omwending en verandering; dus zou deze overvloed van vrede en waarheid aan gansch Israël, in zware en dikke duisternissen gebonden, en buiten alle hoop aan hunne zijde, zeer snel en schielijk geschonken worden; zij, in donkerheid gewend, zouden in een oogenblik in het licht gezet worden. O, vrienden! dat aan iedere ziel geschiedt, die de Heere met zijn licht bestraalt, als het Evangelielicht in de ziel schijnt, en de zon der gerechtigheid, die opgang uit der hoogte, in het hart opgaat. O! die verbazende en verwonderlijke omwending, zal dat groote volk, die groote natie, nu in eene dikke duisternis, eens in zijne kracht ondervinden; volgens Rom. 11 : 26, zal de Verlosser tot Zion komen, en Hij, zal de goddeloosheden afwenden van Jakob; dan, wanneer de tijden der Heidenen

zullen vervuld zijn, Luk. 21 : 24, en als God zal zeggen tegen alle groote volkeren, volgens Jes. 19: 25, De Egyptenaren mijn volk, de Assyriërs het werk mijner handen, en Israël mijn erfdeel.

TOEPASSING.

A. O ! wie zal leven als God dit doen zal?

a. Echter vrienden! is het reeds **zoo**, dat de Heere ons land al vooraf bezocht heeft in genade; **wij** zijn Israël al voorgegaan. **Wij** zijn, volgens Jes. 9 : 1, dat volk in duisternis gezeten, over wie een groot licht is opgegaan; zou men hedendaags dat onderscheid **tusschen** ons **zoogenoemd** Christendom en tusschen die arme, verstrooide Joden, uit den **wederzijdschen** handel en omgang wel merken? Het is evenwel waar, in zulke dagen leven **wij**, maar weet, dat het wat te zeggen zal **zijn**, in zulk **eentijd** geboren te zijn, en onverzoend met God en in de leugen **liggende** gebleven te zijn.

b. Wat den persoon der Joden betreft, mag men genoegzaam zeggen, al wat geboren wordt, dat gaat verloren; echter is de belofte **Gods** aan hunne natie groot. God zal eens zeggen, als **Zach. 8 : 3**, Ik ben wedergekeerd tot **Zion**, en Ik zal in het midden van Jeruzalem wonen; en Jeruzalem zal **geheeten** worden eene stad der waarheid, en de berg des **Heeren** der **heirscharen**, een berg der heiligheid. **On-**dertusschen vrienden! zijn dit zaken, die elk mensch, en dus ook elk onzer hoofd voor hoofd, deelachtig moet worden, zal hij ooit **Gods** aangezicht zien.

B. Ongelukkige mensch! **gij** ziet er **geene** heerlijkheid in, en **gij** kunt ook niet, en weet **gij** waarom? Mocht God het u doen zien!

a. Omdat **gij** midden in de leugen gevallen ligt, en in den oorlog tegen den **grooten** God geboren zijt, en **gevolgelyk** weet **gij** niet beter of alles behoort **zoo**, en kunt niet zien waartoe **gij** hersteld moet worden; ei! zie eens.

1. Is dat geen liggen midden in de leugen?

a. Als men niet naar den **Bijbel**, maar naar **zijn** begrip en naar het voorbeeld der wereld leeft; als men, in hetgeen men doet of laat, niet vraagt: wat zegt God daarvan in zijn Woord, maar als men vraagt: hoe doet men tegenwoordig? Dit brengt millioenen naar de hel; alle man spreekt en doet **zoo**; trouwens de weg is breed, en de poort is wijd, die ten verderve leidt, en velen gaan daardoor ten verderve.

b. Ja, als men anders van binnen is, dan men naar buiten vertoont; immers is dit de allervuilste geveinsdheid en leugen. **Zoo** hier lasteraars van vromen zijn, die hen menigmaal beschuldigen van valsheid en geveinsdheid, ziet hier maar uwe eigene beleefdheid, die **gij** aan uwen medewereldling maakt; is dat al waar, wat **gij** in eene beleefdheid zegt, of **zijt** **gij** versierd daarmee, dat **gij** eene leugen versierd kunt uitbreiden? En hoe is toch uwe vertooning bij de

vromen, als **gij** er eens nu en dan fatsoenshalve **bij** moet **zijn**? Gaat uwe vriendelijkheid jegens hen dan van harte, of is er wat anders van binnen? In de kerk vrienden! hoe is het daar? **Gij** ziet eens om naar die of die vromen, of zij u daar wel zien, en dan wilt **gij** wel dat zij van u dachten, dat **gij** nergens dichter **bij** zijt dan **bij** het Woord. O! dat zal wel leugen zijn; uw hart zal wel degelijk buiten de kerk **zijn**, **gij** zult wel denken dezen avond wat te doen, waar te gaan, of wie te ontvangen, hoe deze of geene tijdelijke zaak aan te leggen. Ondertusschen spreekt de predikant dat dierbare Woord, en waar **zijt** **gij**? Maar **gij** wilt het niet weten, veel min zeggen; wel, gelooft **gij** nog niet dat al uw godsdienstwerk leugen is? Liegt **gij** niet tegen uwen doop? Voor God en menschen hebt **gij** in uwen doop beloofd, dat (als **gij** jaren van onderscheid hadt) **gij** de wereld zoudt verlaten, uwe oude natuur zoudt dooden, en in een nieuw godzalig leven zoudt wandelen; is dat waar geworden? Vrienden, ja, dit hebt **gij** voor uw kind beloofd; en als dat kind eens door des **Heeren** Geest van **zijn** gevaar, van het verderf dat in de wereld is, van zijne zonde, en van **zijn** niet leven voor God maar voor zichzelf, en van het eeuwige gevaar, dat over **zijn** hoofd hangt, overtuigd wordt, o! daar hebt **gij** aanstonds het leven in huis tegen zulk een kind, daar verzet elk zich met kracht tegen? men houdt hen van de vromen, en de vromen van hen af, waar hunne ziel **bij** leven zou, en **zoo** drukt men ze; ja, zulk een kind in zulk een **huis** **krijgt** dan eene hel op aarde. Doet **gij** **zoo** niet, leugenachtig mensch? Ja, vrienden! wat is dat, **zoo** **vijandig** in uw huis of in uw hart gesteld? Daar luidt de klok van het avondmaal, en daar **zijt** **gij** aan de eerste tafel, of al vroeg, om toch niet te laat te komen; daar vertoont **gij** u met een bedaard wezen, alsof **gij** nooit iets vijandigs tegen **Gods** werk in uw huis gedaan hadt, en vertoont u alsof **gij** het met God, met **zijn** werk in de ziel en met **zijn** volk eens waart. Ja, menigeen vertoont daar eene deftigheid, en betuigt daar voor God en de wereld, maar het is leugen, dat **hij** van alles afgaat, en God tot **zijn** God, en **Gods** volk tot **zijn** volk kiest, dat **hij** het met die arme slechte menigte houdt. Vrienden! is het waarheid of is het leugen? O! het is de grootste geveinsdheid en de ingeworteldste leugen in uw hart; **wil-**det **gij** het maar zien!

c. Ook als men zijnen eeuwigen staat op **leugenen** neerzet, en er eene eeuwigheid op **inwacht**; dat rusten op **leugenen**, is dat geen liggen in het midden van de leugen? O, mensch! op wat waarheid en zekere waarheid gaat **gij** toch naar de eeuwigheid? Waarop zult **gij** uwe ziel uitblazen? Ik vraag niet, wat verzekering hebt **gij**? O, neen! onverzekerd kan men zalig worden, maar wat werkzaamheden tusschen God en uwe ziel kent **gij**, die uwe ziel herkent als **gij** ze hoort noemen, al blijft **gij** kommerlijk over de oprechtheid van dat werk, en die moeten hun grond in zekere waarheden van **Gods** Woord hebben. Wel, mensch! **gij** kent **geene** werkzaamheden tusschen den **Heere** Jezus en uwe ziel, en dat kennen de allerduisterste en **aller-**

onverzekerdste vromen ; waarop rust gij dan, en waarop waagt gij eene eeuwigheid? Wil ik het u eens zeggen? Ik weet het ook al te wel, vrienden! waar al een natuurlijk mensch op rust.

†. O! hij rust op een mengsel van verwarde donkere gedachten; daar is toch geen een genadewerk. waarvan hij eenig begrip heeft, of waarvan hij het hoe verstaat. Ach! zeide elkeen eens recht uit, wat zijn hart maakte van de genade der wedergeboorte, van de oefening van het geloof, van de gemeenschapsoefening met God en Christus, van het dadelijk ingaan in het verbond der genade; vrienden ! wonderlijke dingen zoudt gij hooren, dwalingen, ja, ketterij niet weinige.

††. Op losse, inschietende verbeeldingen; menigeen meent dat zijn hart goed is, al weet hij dat hij vele werkzaamheden van Gods volk niet kent, en dus meent hij dat hij in zijne godsdiensten bijzonder, beter gesteld is dan vele anderen; en dat is eene voorname rust, daar groeit zijne hoop, en zijne verwachting wordt daar sterk op.

†††. Op vromen en op hunne verkeerung nu en dan met hen, of ook op een vromen vader, moeder of voorouders, of anderen; ook op groote daden, die dezulken gedaan hebben.

††††. Op God barmhartigheid buiten Christus staande.

†††††. Daarom ook, dat er zulk eene groote menigte van grooten en kleinen, leeraars en anderen zijn, die ook zoo zijn, als hij is, en op goede gedachten, die dezen of genen van hem hebben.

††††††. Ja, ook op eene zucht, die eens in zijn hart opklimt en op zijn ongegronden uitroep in het eenzame, o mijn God! zelfs op een doodbed, o God! wees mij, arm zondaar, genadig, gelijk als op het bidden van anderen. O! wie zal zeggen wat dan de vijand al in de hand stopt.

†††††††. Op verandering, te voren zeer goddeloos, nu getrouw, ordelijk kerks; o! een verbaasd onderscheid tusschen vroeger en nu, het is geen wonder, dat hij daarop rust.

††††††††. Op tegenheden, armoede en ellende hier, en dat hij tegen Gods hand niet kan; hij zegt dat moet men ook al hebben, dat hij ongelijk moet lijden, dat hij zijn zin niet krijgt, en derhalve dat men niet tweemaal zal lijden.

†††††††††. Op vermenigvuldiging en ophooping van lezen, bidden, kerk en avondmaal gaan, op zijnen doop, op zijne aalmoezen, al is zoo iemands bidden niet anders dan eens papisten lezen van legenden.

††††††††††. Ja, dat zijne tienduizenden verslaat, op zijne kennis en licht in de letter der waarheid, op zijn licht in sommige bevindingen of ook in conscientie-overtuigingen, die hij ooit gehad heeft, op beroeringen, en somtijds helse benauwdheden daaronder, en dat het nu stiller is, en dat houdt de arme man voor zijn tijd van verandering.

†††††††††††. Nog meer, ook op Jezus, te weten op zijne belijdenis, en zeggen, dat Jezus de eenige naam is onder den ganschen hemel, door welchen men moet zalig worden; en op die sterke verbeelding, dat Jezus zijn Zaligmaker ook is, zonder dat hij ooit met Hem gehandeld heeft en overeengekomen is, als men doet met een Borg.

††††††††††††††. En menigeen op de zuiverheid van de leer der waarheid, waarvoor hij staat en strijdt tegen dwaalgeesten; hij beschermt met kracht Uods dag, en hij is de grootste sabbatschender, en kan niet verdragen dat zijne zonden hem onder het oog worden gebracht, en rust daarop, en zinkt daarmede in de hel.

††††††††††††††. En eindelijk, ontvalt hem eens de eene of andere rust, als het schijnt dat hij wat benauwd zou worden, dan vat hij wat anders aan, en hij rust daarop, dat hij het nog krijgen zal, en zoo rust de mensch op zijne blindheid.

d. Eindelijk, o mensch! is het geen leugen op leugen, ja is het geen weefsel van leugenen, is er wel iets in den Bijbel, waarmede het overeenstemt, dat een goede grond zoude zijn, is het wonder, dat gij u nooit bedard bij den Bijbel neër durft leggen, en dat gij nooit met die werken tot het licht en tot verstandige vromen durft komen. O! gij behoeft het zwarte merk niet ver te zoeken.

2. Is dat nu zoo mis, dat zulk een gestel in oorlog staat met den grooten God? Dit kunt gij ook niet zien wegens geestelijken dood en blindheid, maar mocht gij het hieruit eens besluiten; 'omdat gij alle dagen opnieuw den oorlog verklaart. Alle dagen kiest gij partij, ja alle dagen gaat gij over aan de zijde van den vijand, altijd houdt gij het met het leger dat verbonden is tegen den Almachtige, want alle dagen zijt gij het eens met de wereld, eens met den duivel en met zijnen haat tegen God, tegen zijn werk in het hart, en tegen zijne kinderen, en ook eens met uw hart en met uw boos bedenken, dat het hart Oplevert. O mensch! wie zal het uthouden tegen God? God zal het eens winnen, gij zult het u eens deerlijk beklagen, wie heeft zich ooit tegen God verhard, en vrede gehad? Job 9 : 4.

b. Mensch! overvloed van vrede en waarheid hebt gij echter noodig voor uwen dood; gij moet het hebben, en hoe komt gij er toe, hoe wordt gij nog hersteld? O! het is verre van u, uwen weg in dezen te richten, wat voornemens er van binnen ook opkomen.

1. Zoo gij er ooit toekomt, het zal een werk Gods moeten zijn; God zal het u uit zijn vrijmachtig eeuwig voornemen openbaren moeten; Jezus' verworven Geest zal het doen moeten, alle eigen kracht en geweld is hier te licht. Het zien van uwe natuurlijke afgescheidenheid van God, van die gevestigde kloof, zal waarheid moeten worden; uw zien en scheiden van en treuren over zonden; het vloekwaardig verklaren van uzelfen, als alle genade onwaardig te zijn en verbeurd te hebben, gelijk het heiligen deswege van God in uw hart waarheid zal moeten worden. Ja, al uwe schulden zult gij op Jezus moeten overdragen, en zijne gansche borgtochtelijke gehoorzaamheid zal op uwe rekening moeten komen; en die dingen geschieden niet ongemerkt, of in eene verbeelding of droom, of met bloote woorden of belijdenis. O! dat werk van vereeniging en overgang met en in Christus, zal geen praten of bevatten, maar eene waarheid moeten worden; en daaruit zal eerst vloeien kunnen die vrede met God van binnen, ja met al wat buiten God is. De overvloed van vrede vloeit

uit het aandeel aan eene overvloediger gerechtigheid, en dat moet waarheid zijn.

2. Eindelijk, wat is het groot dat **gij** nog leeft onder de aanbieding van dien overvloed van vrede en waarheid? Duizenden missen dat al, en **gij zijt** er nog. O! zoekt toch den Heere, terwijl Hij te vinden is, en roept Hem aan, terwijl Hij nabij is; haast kan het te laat zijn.

C. Volk des Heeren, als men eens nagaat, wat duizenderlei valsche rusten er zijn, beneden Christus' komst in den Geest tot de ziel, en hoe **gij** immers diezelfde man of vrouw van natuur waart, als alle anderen, en dat God echter u bewaard heeft voor zelf bedrog; vrienden! wat is een weinig waarheid in het binnenste en waarachtige vrede met God, niet oneindig te schatten boven alle hoogten van wijsheid, verstands-bevattingen en gaven, en bovenal wat in de wereld is?

a. Dit is het, dat de Heere aan zijne kinderen in het sacrament des Avondmaals verzegelt, o! niet alleen dien zaligen vrede met God, vloeiende uit het waarachtig komen met een gebroken hart tot een gekruisten en gebroken Christus, dat wonderwel bijeen past, maar ook Gods waarheid, getrouwheid en overanderlijke eeuwigheid in zijn verbond en belofte, (kondt **gij** het maar zien) overvloeden, volheden daarvan, vindt **gij** daar in het sacrament. O! openen wij onzen mond maar, ja vloeien wij maar toe tot dat goed; het is daar maar: eet vrienden, drinkt, ja wordt dronken, o liefste! Hoogl. 5 : 1.

b. Bijzonder is deze belofte gericht aan duistere en bestredene zielen onder Gods volk, die somtijds zeer veel te doen hebben met de oprechtheid van hun hart, staat en werk, en die menigmaal in veel vrees zijn, ook daarom, omdat hun vrede van binnen menigmaal van zoo korten duur is, en zoo maar eens **bij** eene gestalte, als ter loops, denkende wel eens of **zij** geen bestendigen vrede zouden hebben, als hun werk waarheid was. Als de Heere eens zal opstaan en de duisterheid van zijn volk zal opklaren, dan zal het ook gaan, als hier in deze belofte, het zal ook een daarstellen zijn van licht uit duister, en wie onzer weet hoe onverwacht? O! het zal ook zeer snel werk zijn in het hart; ja, de Heere God zal het maar openbaren, of **gij** het waardig zijt of niet, of **gij** het er naar gemaakt hebt of niet, of **gij** het gezocht hebt of niet, vijftig jaren zoekens, dat telt zij dan niet, dan is het anders dan een souverain, vrijmachtig, zalig werk Gods, zonder aanmerking van iets in hen, waarom? O! dit hebben duistere zielen, die het om den Heere Jezus, en om dezen vrede en waarheid in Hem te doen is, op des Heeren bestemden tijd te wachten.

c. Ondertusschen, volk des Heeren, zoek toch in het oog te krijgen en te houden,

1. Wat het is dat u steeds hindert, en wat uwen vrede, als **hij** uitspruiten zoude, veel storende is. O vrienden! het kan wel zijn:

a. Bedroeven van den Heiligen Geest, of door ontrouwheid aan zijn licht en plicht, of door het aan kleven aan zonde en dwalingen, of ook door onvergenoegdheid over den weg, langs welken de Heere de ziel wil leiden. O! daar is geen vrede bij te vinden.

b. Rust en vredestorende zonden, daardoor versta ik **geene** dagelijksche struikelingen, noch ook zoo zeer **geene** zonden, die wel aankleven, maar waaromtrent men oprechtheid voelt om haar op te brengen, die storen dezen vrede zoozeer niet; maar ik versta er door, zulke, die men voelt zonden te zijn, en (als men het wel beziet), waaromtrent men niet oprecht is, **dat** hindert **grootelijks**.

c. Toegeven in het ongelooft en **wettische** verkeerdheden. dat is zeer tot oneer en ongenoegen van den Heere Jezus, alsof Hij 'het met de ziel niet meende, of, alsof Hij niet algenoegzaam was, of, alsof er wat aan Hem tekort schoot.

d. Aardsch- en **wereldschgezindheid** en gelijkvormigheid, waar die post vat, wijkt de Heere Jezus ook met zijn Vrede, want wat samenvoeging heeft Christus toch met Belial?

e. Liefdeloosheid omtrent Gods knechten. hoe zwaar neemt het een koning als zijne gezanten niet behoorlijk 'geëerbiedigd worden? Johannes zegt, 1 Joh. 4 : 6, Die God kent, hoort ons; die God niet kent, hoort ons niet. Hieruit kennen wij den Geest der waarheid, en den Geest der dwaling.

f. Ook het gehoor geven aan vreemde stemmen, die in te laten, als de **inwerpingen** van onzen vijand, den vorst der duisternis, dan raakt men daardoor aan het redeneeren, **inplaats** van met die stemmen en **pijlen** naar boven te vluchten, waar men **bewaring** te wachten had, en vrede bij behouden zoude.

2. Ja eindelijk, die er lust in hebt, zoekt toch in het oog te houden, wat **dezen** vrede aankweekende is; het is :

a. Laag van hart te leven, niet hoog van oogen, nog verheven van hart te zijn, met een kruimel der genade tevreden te zijn, die te **begeeren** en hoog te schatten; veel indruk van zijne onwaardigheid bij het minste, dat men geniet, dan wordt het minste in het **geestelijke** of **tijdelijke** aan die ziel hoog en wonderbaar, en dat vloeit ook uit dat zalig blijven bij die eenvoudigheid, die in Jezus is.

b. Rechte gedragingen onder roeden en kastijdingen, dan vee! toevallen aan den Heere. en staan om het einde Gods van die roede te bekomen. O! niet stribbelen en tegenwerken, en wakker gaan schreeuwen over de plagen, maar het klagen over de zonden, als die onder de roede zwaar worden, dan, lezen wij Jer. 31: 20, gedraagt Zich Gd omtrent zulken, als omtrent zonen.

c. Eindelijk en ten laatste, zich veel onbepaald **over** te geven met zijnen geestelijken en tijdelijken stand aan den Heere Jezus, en aan zijne leiding, wat weg het Hem behaagt, de ziel tot de heerlijkheid te brengen. O! vrienden, dit maakt alleen licht, dit wordt met vrede van binnen gekroond, en zoo ook met een land in het gemeen aan Jezus' voeten te handelen, kan naar den Bijbel de weg **zijn**, dat onze vrede **nog** eens wordt als eene rivier, en de waarheid als de golven der zee. Och! dat de Heere het openbare ! Amen, het **zij** zoo!

DE VERLOSSING EN HERSTELLING VAN JUDA EN ISRAËL, EEN BEELD DER GEESTELIJKE BEVRIJDING.

OF

Eene verhandeling over Jeremia 33 : 7.

En Ik zal de gevangenis van Jnda en de gevangenis van Israëel wenden, en zal ze bouwen als in het eerste.

JER. 33: 7.

OVER den samenhang, zie Jer. 33, het eerste gedeelte van vs. 6. Nopens de voorzegging van Israëls verlossing en hunne herstelling op eene eigenlijke wijze, hier beloofd in het laatste gedeelte van vs. 6 en 7, daarin ontmoet ons:

1. Eene voorzegging van Israëls herstelling of genezing, waarin dezelve in volle kracht zou bestaan, vs. 6 het laatste gedeelte, God zou hun openbaren overvloed van vrede en waarheid, en dan

2. Eene voorzegging van de trappen, langs welke de Heere hunne herstelling tot hare volkomenheid zou brengen, vs. 7, namelijk, de Heere zou de gevangenis van Juda uit Babel, en de gevangenis Israëls uit Assyrië wenden, en zou hen bouwen als in het eerste. Woorden volgens welke wij dezen avond, ook naar gelegenheid des tijds, wat wenschen te spreken. Mocht het den een of ander onder ons dienen, ten einde zijne geestelijke gevangenis door de goede hand Gods ontsloten mocht worden, en hij met het vrijgekochte volk eens vrij uitgaan mocht, en ook ten einde velen van des Heeren volk tot hunne eerste liefde, teederheid, en tot hunne eerste werken wederkeeren mochten. Wij behandelen hierin weder twee hoofddeelen.

A. Zullen wij de beloften, wegens de trappen, langs welke de Heere Israëls geheele herstelling tot zijne volkomenheid zou brengen, hier op eene eigenlijke wijze voorgesteld, kortelijk nagaan; namelijk, de Heere God belooft de gevangenis van Juda, en de gevangenis Israëls te zullen wenden, en hen te zullen bouwen, als in het eerste.

B. En dan zullen wij nader, langs die trachten te bezien hare geschiktheid, opzigtelijk tot onzen gemeenen en bijzonderen stand, ten einde wij, volgens Rom. 15 : 4, uit de vertroosting dezer Schrift eenige hoop scheppen mochten.

A. Aangaande het eerste, daarin slaan wij het oog:

A. Op de voorwerpen dezer belofte.

B. Op de belofte zelve, eigenlijk wijze hier wordende voorgesteld.

A. Belangende de voorwerpen, hier moeten wij zien:

a. Wie hier de voorwerpen zijn.

1. Daaromtrent hebben wij te voren bij het verhandelen van het eerste gedeelte van vs. 6 gezien, dat zij eigenlijk zijn Juda en Benjamin, met de overgeblevenen Israëls, namelijk de tien stammen, zooals deze te zamen door Nebukadnezar naar Babel gevangelijk zouden worden weggevoerd.

2. Alleen komt ons hier in bedenking, hetgeen wij tusschenbeide willen laten, vermits wij stoutelijk geene bepaling *durven maken; namelijk, of de profeet hier geen verder uitzicht zou kunnen hebben, dan op de wederkeering uit Babel, op des Heeren tijd; hetgeen wij nader hopen te zien.

b. Hoe het met deze voorwerpen gesteld was.

1. Daaromtrent zagen wij toen in het breede, dat om hunne inwendige ongesteldheden, om hunne zonden, afgoderijen, af hoereeringen van den Heere, om hunne verwerping van de waarschuwing van Goda knechten, en om hunne verharding daartegen, allerlei oordeelen Gods tot hiertoe op hen hadden gerust; ja, Samaria was reeds veroverd, en de tien stammen waren reeds naar Assyrië door Salmanasser weggevoerd, en over Juda met zijne onderhoorigen, waren de bedreigingen Gods zwaar, het vonnis was reeds geveld, zij moesten naar Babel, en dat woord des profeten zou de Heere God snellijk doen komen; daarbij waren daarna nog zware tijden over hen te wachten uit de gestalten en indrukken. des profeten, en uit de natuur van sommige beloften Gods, die de profeet voor hunne redding kreeg, en dus was de Heere zeer verbolgen over hen.

2. Onder dit alles blijkt ons, dat de meesten gerust en zorgeloos waren, en dat eenige weinige zuchtenden en geteekenden het ter harte zullen genomen hebben, en op de onveranderlijke getrouwheid Gods hebben blijven zien.

B. Belangende de beloften zelve, hier eigenlijk wijze wordende voorgesteld, daarin slaan wij gade:

a. Eenige dingen vooraf, namelijk,

1. Wij meenen dat zeer bedenkelijk is, of deze belofte niet verder ziet dan op de wederkeering uit Babel; de redenen hiervoor schijnen:

a. De uitdrukkelijke belofte Gods in dit vers, namelijk, niet alleen wegens het wenden van de gevangenis van Juda uit Babel, maar ook wegens die van Israël, namelijk de tien stammen, die reeds naar Assyrië weggevoerd waren. Het is wel waar, dat er volgens Jer. 3 : 14, eenige weinigen terug zijn gekomen, die volgens 2 Kron. 35 : 17, 18, onder Juda hunne toevlucht hadden genomen, en daar gebleven waren; gelijk men ook leest van Zacharias en Elisabeth ten tijde van Christus, die uit Levi, Luk. 1 : 5, Anna de profetes, die uit Azer, en gevolgelijk uit de tien stammen waren; maar echter schijnt het zoo,

ten minste zo0 vindt men mijns wetens geen uitdrukkelijk gewag in den Bijbel, dat de meesten van de tien stammen uit Assyrië ooit zijn wedergekeerd, en evenwel is de belofte hier zoo uitdrukkelijk aan de tien stammen, als aan Juda.

b. Ook de uitdrukkelijke belofte Gods in dit vers, namelijk, dat de Heere Juda en Israëel bouwenzoude als in het eerste, of meerder dan in den beginne. Nu weet elk, dat na hunne wederkeering uit Babel, zij nooit genoten hebben, hetgeen zij onder Salomo gehad hadden; gevolgelyk zou men dit bouwen in een geestelijken zin voornamelyk kunnen opvatten, wanneer volgens Zach. 2:4, 13 en 8: 3-8, de stad herbouwd en dorpsgewijze bewoond zoude worden, en dat knechtken en meisjes weder zouden spelen op de straten. Vergelykt hiermede nu eens dit teksthoofdstuk van vs. 8-16, daar vindt gij dezelve beloften, en tegelyk dat dit plaats zou hebben in de dagen van de spruit Davids, de Heere hunne gerechtigheid; in die dagen zou Juda verlost worden, en Jeruzalem zeker wonen, dat dit op hunne geestelyke verlossing in het laatste der dagen zou kunnen zien, hetwelk alle lichamelijke verlossingen insluit, schijnt ons Jer. 30 : 18-24, waar gij dezelve belofte vindt als bij Zacharia, en hier in ons teksthoofdstuk, en alwaar in het vierentwintigste vers bijgevoegd wordt, dat in het laatste der dagen hierop zou gelet worden. Wien het lust, kan hierover nazien den randtekst-op Jer. 30 : 18. Hierop volgt aanstonds die belofte in het eerste vers van Jer. 31, Te dien zelfden tijde zal Ik allen geslachten Israëls tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.

c. Behalve, (zooals het ons toeschijnt), weet ik niet, wanneer die groote belofte, als in het negende vers van dit hoofdstuk, Zijne vervulling gehad zou hebben, waar God zegt: en het zal Mij zijn tot eenen vroolijken naam. tot eenen roem. en tot een sieraad, bij alle Heidenen der aarde, die al het goede zullen hooren, dat Ik hun doe; en zij zullen vreezen en beroerd zijn over al het goede, en over al den vrede, dien Ik hun beschikke. Want wij lezen, dat Juda (nadat zij omtrent vierenzeventig jaren in Babel geweest, en door Kores verlost waren, volgens 2 Kron. 36, en met Esra naar Jeruzalem wedergekeerd waren, volgens Esra 7,) denzelfden boozen weg insloegen als tevoren. Zij verbasterden weder den godsdienst, en vermengd& zich weder in huwelijken met vreemde volkeren, en verachtten weder de boden Gods; zij verwierpen den raad en de waarschuwingen van Gods boden, de Heere zond opnieuw zijne knechten, zelfs een Nehemia, een vorst, volgens Neh. 13:18, die hen dus aansprak: deden uwe vaders niet alzoo? en God bracht al dit kwaad over ons, en over deze stad. en gijlieden maakt de hittige gramschap nog meer over Israëel, en meer andere Profeten, waaronder ook Maleachi was, volgens Mal. 1: 6, 7. Daarop zendt God zijn eigenen Zoon; Dezen versmaadden zij, ja zij rustten niet voor zij, Hem van het leven beroofd hadden, met vervloeking van zichzelfen en hunne kinderen, niettegenstaande de Heere Jezus, met medelijden aangedaan, weende over hen en hunne

stad, volgens Luk. 19: 42. Dit werd nu achtervolgd door een zwaar oordeel, namelijk, omtrent zeventig jaren na Christus' geboorte, zijn zij door de Romeinen onder het beleid van Titus Vespasianus, uit Kanaän verjaagd, en in velerlei gevangenissen overal 200 verstrooid, dat hunne nageslachten als ballingen op aarde tot heden toe omzwerven, behalve die in de verwoesting van stad en tempel zoo gruwzaam zijn behandeld, gelijk Josephus daar veel van zegt, en onder anderen, dat bijzonder was in de heilige voorzienigheid, dat het leger der Romeinen zich daar neerzette, namelijk, aan den afgang van den Olijfberg waar Jezus over Jeruzalem geweest had. O! vrienden, mochten wij, die als van buiten en tegen de natuur zijn ingeënt, uit de handelingen Gods met deze natuurlijke takken wat leeren, en toezien dat God ons land ook niet spare! Hunne gevangenis heeft al zeventien eeuwen geduurd, en daar zitten zij nog ontbloot, en onder zware zonden en straffen.

2. Vooraf zeggen wij ook met een woord, dat wij meenen dat deze belofte gepaard met het laatste lid van het vorige zesde vers, eigenlijk hetzelfde uitdrukt, hetwelk in het eerste lid van vs. 6 op eene verbloemde wijze was beloofd. Want

a. De belofte: Ik zal henlieden genezen, is toch hetzelfde als de belofte, Ik zal hun overvloed van vrede en waarheid openbaren, overmits de volle genezing in die dingen bestaat, als wij in het vorige gezien hebben.

b. Daarbij is het rijzen van de gezondheid en genezing hetzelfde met het wenden der gevangenis, en met het bouwen als in het eerste, overmits die dingen de middelen en trappen behelzen, langs welke de Heere Israëls herstelling tot die volkomenheid zou brengen; in welke verbloemde spreekwijze, vergeleken met onzen tekst,

†. Het oprijzen en uitwerpen van het kwaad als door trekpleisters tot uitzuivering, kan te verstaan geven, het wenden van Israëls en Juda's gevangenis.

††. En het oprijzen of opklimmen van het goede vleesch als door heelpleisters, tot heeling en genezing, kan te verstaan geven, het wedergehouden te worden als in het eerste.

b. Slaan wij nu gade de belofte zelve, eigenlijker wijze hier wordende voorgesteld, waarin ons te letten staat,

1. Op den inhoud, of het onderwerp dezer belofte, behelzende,

a. De afwending van het kwaad, namelijk, het wenden van Juda's en Israëls gevangenis; hierdoor zou kunnen worden verstaan:

†. Het gevangennemen van die, die Israël gevangen hielden; in deze kracht komt de spreekwijs voor, Ps. 68 : 19. Gij hebt de gevangenis gevangen gevoerd, vergeleken met Ef. 4: 8, en dan zou de zin zijn, dat gansch Israël eens zegepralen zoude in den verheerlijkten Messias, over zonde, dood, verdoemenis, duivel, en over al zijne werktuigen, volgens Col. 2 : 15, Joh. 16 : 33 en Rom. 8 : 36-39.

††. Maar dit dunkt mij het klaarste, dat men versta, (als velen willen).